

Hk vlg xjch eacPps

dq igyw

jktuŕd 0; oLFk dk pfj= gSdetlj vlg vuq; lxh dh miŕk djuk ¼ t\$ scPpsu rls ljdkjacukrsgauk
fcxMfsgvlg tskok/ ndj ljdkjacucusdh ;g rkdj j[krsgamudh utj eacPpsijh bā kuh bdkbz ugē
gā cfYd v/ljnh bdkbz gā½ vlg eksmk vFID; oLFk dk eryl gSgj ml 0; fā dh miŕk djuk ftls
vuqilndrk dh Jsh ea/kdy fn; k tk jgk gā gekjh vFIDufr vHh Hh ekurh gSfd cPpla ij [kplZ D; k
fd; k tk,, mulsof) nj FMMsc<xh] bl lsvPNk gSfd lkožfud lā k/lukelstaxj] tehu] igMf- ikuh
dk cktlj l tk nš bl l s0; kikj gksfn[kok vlg yxxk fd gekjsikl [k išk vk jgk gā vc tskFMk
cgr gksHh jgk gSml ea; g oD; Hh t: j vk tkrk gS& cPpladckjseagea; kl djusgā D; kcd osnsk
dsHko"; gā D; kcd osdy dsulxfjd gā l oky ;g gSfd D; k osorēku ugē gā D; k osvkt ukxfjd ugē
gā! gekjs; glajktuŕd l lnhZ eaulxfjd dh ifjHk'k gStskok/ nsvlg vKFID utj, l sbl dk eryl gS
tketnjh uldjh ; k 0; kikj djsog ukxfjd gā cl ;gē cPpsulfr; k ds iVy l sfeVl fn, tkrsgā
jktufr vlg vKFID 0; oLFk dk ;g pfj= cPpladkl ekt eagk'k; sij /kdyrk jgk gā

l góQnh fodkl y{; k dseŕfcd geus½ gekjsjkt; vlg l ekt uš; g r; fd; k gSfd o'Z 2015 rd gea
xjch dksv/kk djuk gSvlg Hkkehj dksfeVluk gā ij jkt; tc xjch vlg Hkkehj dh ifjHk'k, ar; djrk
gSrc cPpla dh Hk vlg xjch dks FMk iHs/kdy dj vlxs c<us dh dks'k'k gksh gā ckd j mRl k
iVuk; d dseŕfcd 76 Qhl nh ykx dks HjiV Hktu ugē feyrk gā vtqil s xprk dk dguk gSfd 77
Qhl nh ykx 20 : i, ; k bl l sHh de ij thou thrs gā egroiwZ ;g gSfd xjch vlg Hk vlg ds bl
foūyšk.k eacPpsdglagā nfu; k dsjkt; çofrZ nsl cl s cMš [kk| l j{kk dk; Dē vlæuoMh vlg e/; klg
Hktu ; ktuk dk Hkr eagh fØ; kb; u gks jgk gā ij xš toknšgrk HZV/kpj] ykijokgh l kelt d
cfg"dkj] vlg cPpla ds l oky k dks nš e ntš dk eqk ekuus dh çofRr ds dkj.k nsk ea cPpla dh [kk|
vl j{kk dk l dV xgjrk x; k gā egt 4 #i; sifr cPpk ifr ftrusde vlou] xqorRk dh deh
vlg l exz utj; s ds vHko ds dkj.k , dhd r cly fodkl ifj; ktuk t\$ k 0; kid dk; Dē 35 l kyla ea
dqšk.k dh pqlšh dk l leuk ughadj ik; kA , d rjQ fodkl gksh x; k] nš jk rjQ Hkkehj c<rh xBā
ge cPpladsl oky k dks ;fn utj vakt+dj jgsgārsl bl dk eryl gSfd ge l kelt d cnyko dh l Hkouk
dksdetlj vlg bl dh xfr dks/Hek dj jgsgā ;fn vkt mudsfodkl] fopkj vlg thou ds l j{kk.k dksge

ml utfj, lsf'n'k nsik,) tsk l ekt ge cukuk plgrsgñ rksde l sde cPpsl ekt ea il jsgg 'kk.k.k
HhHko vlg Vdjko dh jktulfr dks pqlsh ndj eluoh; em; lavlg vf/kdkjadh iqLFWauk dj l drsgA
yfd u elsmk Hh[lejh dk elgky vlg ifjLFfr; lamlgabruk detlg vlg ypkj cuk jgh gafd u rks os
LoLFk ba ku cu ik; x\$ u gh ,d vKefullj ulxfjd] jktulfr vlg vKFKl 0; oLFk eamlgagesk xjch vlg
mi\$kk dsl kfk thusdsfy, etcj fd;k tkrk jgxkA osdHh ml f'k'k 0; oLFk vlg iKBiØe ij l oky ugè
dj ik; x\$ tks dbZ Lrjla ij voKkud] l Kçnk; d] tkfrolnh vlg oxðknh 0; oLFk dh tMla dks etær
djr k gA etnjh ; k fuelzk dk; k ea tks y{; mudsfy, r; fd; stk; x\$ mlga ijk djusdh {kerk muesugè
glxh vlg ge\$kk mlgavk/h etnjh feyxhA

okLro ea vkt gekjs l keus cPpla dks ftlkh j [kus dh pqlsh gA nsk dh vk/h efgyk; a [ku dh deh dh
f'kdj gävlg mlgaxjch vlg HhHko ds djk.k i\$kk.k dk gd ugè fey jgk g\$ efgykvadh ; g fLFfr muds
vius thou dsfy, l dV rks gSgh l kfk gh muds xHZ ea iui jgs thou dsfy, Hh mruk gh cMk l dV
glrk gA i\$kk.k vlg LoLF; ds vf/kdkj ds vHko eamuds thou ij vfuf'prrk ds Äusckny Nk, jgrsgA
; g ,d iHk nusak yk rF; gSfd gj l ky nsk ea 77 gtj efgykvadh ç l o ; k ml l stM\$dkj.kal ser; q
glstkrh gA bl el ysij fd; sx, ,d v/; ; u l sirk pyk fd ekrRo eR; qdh fLFfr ea 80 Qm nh uotkr
cPpla; k f'k'kvadh Hh eR; qglstkrh gA d\$kk.k dk eryc gSmtkloghu thouA

i\$kk.k dk l oky bl ckr l sl h'kstMk gw k gSfd cPpk tle ysik; xk ; k ugè vlg ; fn og tle ysyk gS
rks ml sLoLF; vlg l eekutud thou dk vf/kdkj feyxk ; k ugèA ; wrks cPplads ifjHk'k ds rgr l ekt
dk og rcdk vkrk gSft l dh mez 18 o'Z l sde gSijlrb l vk; qoxZeagk usokyh dy el\$laeals 85 l s
90 Qm nh 6 o'Z l sde mez dscPpladsglsh gA ftudk l cl scMk dkj.k i\$kk.k dh detj LoLF; l okv l s
ofpr glsk] l kelftd&0; oLFkxr HhHko ds QyLo: i iui usokyh chemj; k M; fj; k ey\$; k [kl jk
fuelu; k] vlg dN [kl l Øe.k/2 gA ; g cPplads thou ds vf/kdkj dk l cl scfu; knh l oky g\$ ft l ds
fy, os l ekt vlg jkT; ij fullj gA ; fn osftlkh jg ik, rksgh Ldwy tk ik; xsvlg fQj n\$ jk l oky gS
fd mudk thou l eekutud vlg xfeke; glxk ; k ugè 'kjhjd&ekuf l d fodylærk ge\$kk l scPplads
thou fy, pqlsh cursjgsgA

cPplads i\$kk.k vlg [k] l j{kk ds gd dks utjvmt djusdk eryc gSijsthou dsfy; sv{kerk dk cht
cksk] fodkl dk vf/kdkj Nhuk tluk vlg 0; fDr dks dHh u ijk glsokys l ius dsl kfk thusdsfy; sNMH
nskA d\$kk.k dh fLFfr cPplal s, dksz glsj dN l h[kus vlg fo'y\$kk.k dj i kus dh {kerk Nhu yrh gA os
,d l srhu l ky dh njh l sLdwy igprsgA Ldwy laeank [ky gls ds ckn Hh os detlg gls ds dkj.k
l h[kuseafi NMrs tkrsgA ifrLi/WZ dsektmk nlg eaosrth l svloxsc<rs l ekt eafi NMrs tkrsgävlg gls
tkrsgäcfc"drA vc pfd nfy r] vknok h vlg 'kjyh >pxh cflr; k ea Hh[lejh dk Lrj vlg r l sT; l nk vlg

xHhj gSbl fy; sosgh dġk.k dsdlj.k f'k'k l sofor gk'stkrsgāijŭrqu mu ij vk'k ;g yxrk gSfd ;s
l epk; ;k tkr; lacPplædlsf'k'k(kr gh ughaculuk plgrh gā dbz v/; ; ulædsef'cd l jdkjh ;ktukvlæa
tkrxxr vġ yfxd HhHko ual ekt dsl cl sofor rcdædscPplædlsvġ T;lnk gl'k;sij /kdsyk gā

bl h rjg cpiu dh Hġkejh cPplæa 'kġfjd fodkl dh l Hhokvlædlsbruk de dj nrh gSfd osigys
[kylæafiNMfsgāvġ cln eavktfodk dsl æ'z eagkj ghzckth yMfsgā Hġr ea, d fnu dh etnjh
r; djrs l e; ;g ekik tkrk gSfd , d LoLF; &ik'kr 0; fDr l kr ?W/seafdruk Je dj l drk gġ Je vġ
dk;Z dh og ek=k , d fnu dh etnjh dsHærk d k vk'k cu tkrh gġ ijŭrqgekjs nsk ds vk'k cPps
dġk.k dsdlj.k mu {kerkvlædls [kspæsgkrs gā ijŭrqu mudso; Ld gksij vġk dh tkrh gSfd osmruk
gh Je djæġ ftruk , d LoLF; 0; fDr djrk gā ijŭrq, d k gksughakrk gSvġ ;g dgk tkusyxrk gSfd
vġnokl h 0; fDr vlyl h gkrs gā vġ l jdkj }kj r; y{; dls ijk ugha djrs gā bl fy; smlgā ijh etnjh
ughafeyrh gā , d ckj fQj mlgā gl'k;sij /kdsyk tkrk gSvġ , d ubz vk'k d&tkrxxr igplu nsnh
tkrh gā vkt ge l ā kula ij gd ikus dsfy; sviuh gh l jdkj l sHh l æ'z dj jgs gā vġ i thokh
rkdræ l sHh Hġk dsl f'k th jgs vkt dscPpsD; k l ā kula ij viusgd dk Hġk Hh ogu dj ik; æā vġ
;fn mlgagd ughafeyk rksD; k osml dsfy; sl æ'z Hh dj ik; æā D; k ;g 'kæk xġ&ok'c gSfd cPplædls
Hġk vġ dġk'kr j[kdj , d xyte vġ detġ l ekt dh uæ j[kh tk jgh gS!!

vġnokl h vġ xġ&vġnokl h l ekt dscPplæaavc dġk.k dsLrj ea18 l s25 çr'kr dk varj gS; kuh
vġnokl ; læeaT;lnk dġk.k ik;k tk jgk gā tks dHh l cl sl ġf'kr jgġ vc os Hġk ds l f'k th jgs gā
D; kæd mulstxy vġ çk—frd l ā kula ij l svf/kdj Nhu fy, x, gā eryc l kQ+gSfd ;fn vġnokl h
cPplædlsdġk.k vġ Hġkejh dstky l sclġj ykuk gSrk mudsou vf/kdj dlsok'rfod eW; rk nsuk glæġ
ogla l sfoLFkiu ca djuk glæġ vġ bu l ā kula dlsrgl ugl djusokys fodkl dlsjæduk glæġ rHh
mlgā i k.k dh l ġ'k fey ik, xH

cPplædh [k] l ġ'k dk l oky bl fy, egŷoiwz gSrkfd mudh elædls thou dsl cl sigys l cd ds: i
eacPplædls Hġk ds l f'k thus dh rdudæu fl [kuk iMā cPplædh Hġkejh l ekt ea, d , d k oxz [Mk
djrh gġ tks detġ vġ vuġlnd eluk tkdj eġ; /kġk l sclġj dj fn; k tkrk gā ml ds fodkl dh
t: jr dlsudkj fn; k tkrk gġ vġ ;g eluk tkusyxrk gSfd blgarksdøy l ok ;k l eF'z dh Hæedk gh
rlsfuHkuk gġ ft l dsfy, vk'k i v [kuk gh feyuk plġg, A vkt dk fodkl 0; fDrxxr dlsky vġ {kerkvlæ
dh çfu; ln ij [Mk gġ ;gh vlæsc<æsdh 'krZ Hh gā ijŭrq dġk.k dk tky cPplædlsbl fodkl eadgha
fVdusughæxkA

fi Nys35 o'Wā l sHġr ds6 o'z l sde mez dscPplædlsġj jkt 500 l s1000 dŷġh Hætu de fey jgk gS
; kuh osgj fnu Hġk ds l f'k xġkj jgs gā ijŭrqgekjs jk'Vh; i k.k dk; Dæ ¼ dhdr cly fodkl ifj; ktuk½

eamudsfy; segt 300 dšygh dsijid išk.k vlgkj dk gh iko/ku fd;k x;k gÅ ,š k D; ləgSfd nšk ds
fodkl dh ulfr cukusokyscPplədsHktu dh t: jr dlsekiuseabruh cMh pəl dj x,A ;g ,d jkt dh;
vU;k; gš bl dsfy; sjkt; vš l ekt nškdsviusvij/k dksLohdkj djuk gškd

ge ljdkj dsHrj cPplədsthou dsvf/kdkj dsfy, ijLij l eib; vš 0; kid utij, dsfy, odkyr
djrsjgsgš ijUrqD; k ektmk fodkl dh cgl lə; k l Å'Wē eacPpləds išk.k vš [k| l š{k ds l fK tM+
dj nšk ik; agš foLFkiu dh f'kdj vlcknh ea44 Qhl nh dh mez 18 o'z l sde vš 16 Qhl nh dh mez 6
o'z l sde gšrh gÅ foLFkiu dsdkj.k gšsokysvf/kdkjəds guu dh ekj l cl sigyscPpləij iMfh gš os
rks vius Åij gq HkouRed vkÅr dks 0; ä Hh ugē dj ikrsgÅ ;g foLFkiu mulsviuh l lə—frd
igpku rksNhu gh ys jgk gš cfyd çk—frd l š k/kuəij vkMjr thou'šy h l sHh ofrdj nsjgk gÅ vc
osviustxy] igM+ dney] vskf/k; ləvš i; ləj.k dsckjseaugē tku ikrsgÅ foLFkiu l sçHfor cPplə
eadššk.k vš eR; qnj Hh rgyulRed : i l sc<h gšz ik; h tkrh gÅ vc rd ;g ekuk tkrk gSdh nšk ea
foLFMir gšsokysdy 0; fä; lədh l š; k 6 djM+l sT; knk gš bl dk eryc ;g gSfd bues l syxHx 1
djM+dh mez 6 o'z l sde vš <kbZ djM+dh mez 18 o'z l sde jgh gÅ fodkl dsfy, bu cPplədh dM
[k| t: jragšrh gš l oky ;g fd D; k mudh t: jr lədk [; ky j [k x; k cngkyh ds dkj.k c<+ jgk
iyk; u mudsthou eapəko dk dkbZfodYi gh ugē NIM+ jgk gÅ vc cngkyh bruh T; knk gSfd ifjokj 2
l s3 ekj dscPplədsydj iyk; u ij fudyusdksetcjj gš tglau rksdkbz l š {k.k gš u LokLF; dh dkbZ
l ok vš [k| l š{k rks tš smu Bədnkjəij fullj gš tksefyk etnjəkdsviuscPplə dksnik fiykus ds
dke dks l e; dh cckh eku dj mlgacBusugē nrsgÅ ogha iRFj ləvš dkbZ dschp ;g Hk k cpiu
iuirk gÅ

bl hrjg tle ds l e; de otu thou Hj dh vLoLFkrk dk cMk dkj.k gšrk gÅ xHbLFk ds l e; mfpr
vlgkj u feyusvš Åjywfə k dh f'kdj gšs ds dkj.k efgykvə ds l fK&l fK cPplədh fLFkr Hh [kj k
gšjgh gÅ ōh dsçfr Åjywfə k ds dkj.k cPpləeaLuk; qra: l s l EcfUkr jškd dksçfr'kr c<k gÅ jK'Vh;
išk.k l bFku dh ,d jiv ds vuq kj os l Hh cPpsftudk tle ds l e; otu de Fk] vf/kdlək xjhc
ifjokjə l s vkrš Fk ,d frgləz cPplədh eš tle ds l e; de otu ds dkj.k gh gšrh gÅ bl hrjg
deti gh ds dkj.k cPpləij rifnd W'ch tš s l š ked jškd dsc<rsçHko dks Hh Li"V : i l snšk tk
l drk gÅ

'kgjhdj.k dksfodkl dk l cl sdēh; ekinM ekuk tksyxk gš ij gekjscMš'kgjəea40 Qhl nh l sT; knk
vlcknh >pxh cflr; lə; k vc mu ,d Nk's l s dšjhuək dejsəajgrh gSftudk fuekz k 'kgjh uohudj.k
; ktuk dsrgr fd;k tk jgk gÅ buesvc Hh vk/h l sT; knk cflr; lədsvoš eku dj ekšyd l fp/kvə l s
ofpr fd;k tkrk gš oglau rksvəkuokMh dēkdck l gh l pkyu gšrk gš u gh ikuh vš LoPNrk ds l k/ku

miyO/k djk; s tkrsgA bu cflR; la ds vK/s l sT; l nk cPps dQkSk.k ds f'kdj gS vLg chekj jgrsgA blgh
ifjflFR; la ea mlga iV Hjus ds fy, iluh chuuf fuekzk etnjh djus ; k fQj <kck&gk/yk&Ajla ea dke
djuk iMrk gA

xjch dh cgl ml dh ifjHk'k ds fooln l sgh ckj ugE fudy ik jgh gA ; wrksf'k'keR; j thou dh mez
vLg f'k'k dks vc ekuo fodkl dk l pd ekuk tkusyxk gS ijUrvc Hh blga xjch ds l pd ds : i ea
0; kogkjd ekU; rk ugE feyh gA l k s pkj djM+cPps Je djus ea t'ys gq gA 9 djM+cPps dQkSk.k ds
f'kdj gA gj l ky 14 yk[k cPpladh , d l ky l s de mez vLg 25 yk[k cPpladh 5 l ky l s de mezeaelF
gk tkrh gS 25 djM+ efgyk; a [ku dh deh dh f'kdj gA ij fQj Hh dOy l ok 8 djM+ifjokj gh xjch
dh j'k ds upsekus tkrsgA xjch dks cPplads ut'fj, l sD; laugE ekik tkrk gS ; g , d cdkj l k l oky
gS! o'Z 2007 eafoöo LokLF; l xBu] ; fu l Q vLg foöo [k| dk; De us xHh dQkSk.k ij , d l a q
oä0; tkjh djrsgqsdgk fd *xHh dQkSk.k cPpladh eR; qdk çR; (k dkj.k gS vLg xHh dQkSk'kr cPplaea
eR; qtk [ke l keU; cPpladh ryuk ea 5 l s 20 xqk T; l nk glrk gA** bl h l mHZeaföo ea LokLF; ds (le-
ea l cl s [; kruke blySM dh 'kSk if=dk n yk i V ustuojh 2008 eaNg J'kyk) 'kSk i=ladks çdk'kr
djrsgqscrk; k fd Mk; fj; k ds d'k , d LokLF&i'kr cPps dh eR; qdh l Hkouk vxj 5 çfr'kr glsh gS rls
ml dh ryuk ea , d xHh dQkSk'kr cPps dh eR; qglus dh l Hkouk 16-5 xqk T; l nk glsh gA bruk gh ugE
; fn fd l h xHh dQkSk'kr cPps dks fueku; k gls tk; s rls, d i'kr cPps dh ryuk eaog l k s 10 xqk T; l nk
rst xfr l ser; qdh fn 'k eac<+jgk glrk gA bl h rjg rele l De. HaviLg chekfj; la dh flFR ea bu cPpl
dser; qdh l Hkouk 18 xqk T; l nk glsh gA ij fQj Hh l jdkj l adsty; s dQkSk.k xjch dk l pd ugE gA

foöo cbl usvius, d nLrkost dh 'k'vkr , d l oky l s dh gS & D; k vki tkursgafd nfu; k dh l cl s
xHh LokLF; l eL; k dQkSk.k gS dQkSk.k ds d'k . k l cl s T; l nk cPpladh e'raglsh gA foöo cbl dh iSk.k-
fo'kSk ehjk 'k'kj dgrh gafd ftu 60 Qh nh cPpladh e'raeyj; k Mk; fj; k fueku; k ds d'k . k glsh gS
mlgacpk; k tk l drk Fk] ; fn os dQkSk'kr ugE gls rls!

dQkSk.k dOy 'k'kjfd eR; qdk dkj.k ugh curk gS c'Yd bl l s 0; fä dh l kekt'd flFR Hh çHfor glsh
gA fodkl dh ifjHk'k dk ey m'is; l ekt dks , d l erkeyd çgrj flFR çnku djuk gA , d sea 0; ki d
l S'kd ; ktuk cukrsl e; l cl sigys l jdkj dks ; g Lohdkj djuk glsk fd iSk.k dh deh l s , d 0; fä
dk ekul d vLg 'k'kjfd fodkl c'kr glrk gA Hkr ea 25&30 çfr'kr cPpladh tle ds l e; gh otu
<kZ fdyk l s de glrk gS vLg ; fn mlga t : jh iSk.k 1/2 ruiku l s 'kq gk d j 1/2 u feyus ds d'k . k mudh
fnelxh; l j'puk dk fodkl udkjRed : i l s çHfor glrk gA bl h dkj.k ml ds l h [kus 1/2 pi u l 1/2 vLg
l e>us dh rldr ugE c<+i krh gA , d sea tc ge bu cPpladh f'k'k dh ckr djrsga rlsokLro ea iSk.k
dh deh ds QyLo: i f'k'k l s fodkl dh l kp celuh gls tkrh gA vLg tc f'k'k dh flFR dk foöySk.k

glrk gSrc chp eagh Ldy NkMusdh çofRr dsckjseaHfr&Hfr dsrdZfn;stkrsgA Li"V : i l siKk.k
dh deh l s l h[kusdh {lerk cgr de glrh gSft l l scPpse[; /Wjk dh f'k{k 0; oLFk eafVd ugè ikrgs
vlg tc osf'k{k 0; oLFk l sclgj gk tkrsgärksmlgal h[kusdsvol j Hh ugè feyrsgA ft l l smlgahfo";
eajkt xkj vlg vktfodk dh vl j{k dk l leuk djuk iMfk gA ; g vl j{k mlgavlg T; lmk xHkj dQk.k
dh fn'k eac<lrh gA , d rjg l s ; gè l s dQk.k , d ntpØ dk : i ysyrk gA vlg jkT; dh çfrc)rk
dk vkye ; g gSfd nsk dh dy vlcinh ds16 çfr'kr fgLI s ; kuh 6 o"Z l s de mez dscPplædsfy , dy
tek , d ek= , dh-r cky fodkl ifj ; ktuk ule dk dk ; Øe py jgk gSvlg bu ij nsk dsctV dk , d
çfr'kr l s Hh de fgLI k [kZfd ; k tkrk gA T ; lmk rj tlg , d h 0 ; oLFk ij gSft l ea chekj iMus ; k
dQk'kr gksij bykt+djusdsulfr gS çPpschekj u iMavlg dQk'kr uk glp ; g l kp vHh Hh ulfr cucus
okylædh -f"V l sclgj gA

cPplædh Hk{kehj vlg dQk.k dsekstmk l mHZeage , d pqlshiwZLFkr dk l leuk dj jgsgA , d vlg rls
thou dk l æV gSnljh vlg cktkj vlg emkQk[Hj dEifu ; labl l æV eaQk ; nk [Mæusea tVh gblz gA
ckj&ckj ; g LFWir djusdh dks'k'k dh tk jgh gSfd LFKuh ; Lrj ij iñk dh xbz [k| vlg iKk.k l kexh
l scgrj gScgjk"Vh ; dEifu ; lædh QDVh es iñk fd ; sx ; svlgkj dk ykd0 ; kih forj.k djukA ; s dEifu ; la
plgrh gafd mRiknu ds ikdfrd l æ l ku mudsfu ; æ.k eavk tk ; avlg fQj mudh dEifu ; lædsmRikn dls
l jdkja [kjndj gj çPp&gj efgyk dlsf[kyk ; a ; kuh l kZfdud ¼ jdkjh½ /ku l sosviuk fgr l k l dA
nl js ek ; us ea nsk ds ukxfj dæ }kjk fn ; s tkus okyk ^dj** bu cktk : rkdrlæ ds fy ; s ^vKfæd Qk ; nk**
cudj muds iæholnh l lekt ; dls vlxsc<kusdk l k/ku cu jgk gA geabl l k t'k l s Hh tæuk glkA

vkt cgr rst h l s l ekoškndj.k ; kuh bUDy u dh ckr gksjgh gA eluksbl h ea tlnwdk dksZæ fNik gpyk
gA bl l kp vlg j.kulfr eaHh fd l h dk l ekošk fd ; k tk , xk ; kuh ml dh , d cfg"-r dh igplu mHjxh
; k cuh jgsh vlg dksZ l ekošk djsk ; kuh vc rkdroj] tksclgj /kdsyrk jgk] ogh l ekoškndj.k dk bpkTz
cu x ; k & Lo ; aHh! vkt ds l ekoškndj.k ea tksfNik ; k tkrk gSog gSchekjh ; k cfg"dkj ds ey dkj.k
vlg tksmHjk tkrk gSog gSbykt! ; kuh vkt dsulfr fu ; ledlavlg fo}kulædk rjhdk gS l eL ; k dsdkj .ka
dls fNik dj ml dk bykt djuk! çPpsbl l ekt dk LoHfod fgLI k gA mudh fopkj] 0 ; ogkj] fodkl
vlg 0 ; oLFk ea l leku l s T ; lmk fgLI nkjh gA mudh t : jrlædls l e>uk] mudsefæcd 0 ; ogkj djuk vlg
mlga ijk djuk] ; gh l ekt dh Hæedk vlg ftEenkhj gA l æV ; g gSfd vc Fk&Fk mlgal quk rls 'kq
fd ; k gS ij bl eku ; rk dls vlg i{rk dj fy ; k gSfd çPplædls l e> ugè glrk gA bl fy , ge l qrs gA
vlg mudh ckr l qdj mlgagh viuh ; kuh 0 ; Ldædh l kp l s l ger djkusdh dks'k'k ea tV tkrsgA
viuh ckr euokus ds fy , l ekt mu ij nclæ Mkyrk gS ¼'k{k ds <kps ds tfj ; }p "M ; æ jprk gS
¼ kçnk ; drk dk 0 ; ogkj djuk} vlg fga kRed 0 ; ogkj djrk gS %yzHh vlg tkrHh fl [kukA

;fn Hkj r eadqk.k dsokrfod l dV dk vldyufd;k tk;srksirk pyrkgSfd nsk eagj l ky ikp
o"Z l sde mez eaglsokyh 24 yk[k ekfalektnk cky er; qj 74 ifr gtlj tfor tle ij½ealsvkh
; kuh 12 yk[k cPpladh ekfalek dlnh; dlj.k dñk.k gš bu cPpladls igysHh ejus l scpk;k tk l drk
Flk vlg vc Hh cpk;k tk l drk gA bl dsfy; sgeajktufrd] vkfkd vlg HhouRed ifrc)rk dh t: jr
glxhA dñk.k dksdoy ikk.k vlgkj l sugh gjk;k tk l drk gš bl dsfy; sfodkl dh ifjHkK] fodkl dh
ulfr; k 0; ogkj vlg utfj; k Hh cnyuk glxk!

Hk k cny nsh gS
fl)kr yEclbz dš Åplbz dš xgjbz dš
fdl h Hh iM+dh tMladh xgjbz l s
xgjh tkrh gSHk dh tMa
dñ vlg ughatsbruh Åplbz ij tk l ds
Hk mruh gh ijkuh gSftruk dh thou]
; g i šk gbZ gSu [Re glsdsfy; š
; gh ftlxh dksnsh gS, d ed l n
bl h l sr; gšsgāthou dseW;
vlg jktulfr dh fn'k Hh
dkbz l kxj bruk xgjk ugha
dkbz vkl elu bruk Åpk ughh
FWk Hh jkrk xyr glsij
Hk [Mh dj nsh gSpqkšh
Hk c<rh gStc rē
i gMh l sfudkyrgks l ānk
Hk c<rh gStc rē
[kšeayxkrsgks pefu; k
Hk c<rh gStc rē
gok ea?kyrgks ykyp dk tgj]
rēgjsfodkl dh jk yEcor c<rh glxh
ij Hk c<rh gSn.Mor vlg
ysh tkrh gSviusvixkš ea
l cl sdetkj dkl cl sigyA

I fpu dēkj tš
;cPpladshktu dsvf/kdkj ij dk; l eg ds l kFA